

Himnas darbui ir amogui k. Donelaičio poemoje 1989.01.17.
„Metai”

Planas

I „Metų poema tarsi himnas darbui ir amogui.
II „Baudžiavinis griešaudos ir išnaudojimo pareikš-
las „Metuose.”

1. Sunkūs būrys darbai.
2. Tiesinis bausmės ir smurtas.
3. Panbaisėtinai sunki būtis.
4. Baudžiavinių sąmonėjimas.
5. Būrys darbštumo ir moralinio tyrimo iškelimas.

III „Metai” – nepaprastos jėgos ir didelio grožio poema.
(E. Miečaitis)

Kristijonas Donelaičius – pirmasis Lietuvos poetas.
Šis amogus darė labai daug tautai, sukurdamas
nepaprastą poeziją „Metai”. „Metai” – nepaprast-
os jėgos ir didelio grožio poema. D Tais tarsi val-
tietiška baudžiavos laikotarpio enciklopedija, ku-
rioji ~~užrašytame~~ su to meto būrys gyvumu, re-

nepakeliamu, ašonių darbe, raudame daug vargo ir di-
delę neteisybę tarp ponų ir būrų.

Kristijonas Donelaitis savo kūrinyje ryškiai ta-
po priespaudos ir išnaudojimo pavirkstą baudžiavos me-
tu. Mes stebime, kaip būrai ištais metus dieba po-
no laukuose ar dvare. Ponai nemato nei tos kaitrios
saulės, nei to lietaus, kuris būrams nugaras skalbina.
Baudžiavūninkai skundžiasi, kad „baudžiava bau-
džia“, kad ji labai nukenčia duona. Šį darbą bū-
rams labai pasunkina ir fizinės bausmės, smurtas.
Poetas aiškiai parodo, kaip engiami darbo žmonės,
kaip su jais visiška nesiskaitoma. Vieni ponai jėms
nugarą rykštelėmis plėkčia, berūnų nutvėrė, kiti stum-
do į visas puses, trėti keičia, kiek galėdami. Do-
nelaitis čia atskleidžia didelę neteisybę, kaip „Pūčius
negyvai užplakamas už riengą nūlungą.“

Išnaudojimas, smurtas nuolatina būrus. Ji
kūtiis parbausetinai skundi. Ypač išryškėja būrų
neaudėlių tėtėsiai. Trobų stogai nusirė, rastai nu-
purę. Kieme ganon kiaulės, įvirtę kūr & balas.

„Trobos...“

Nei pūstynės iš visų pasaulių parodo.

Kad aukštyn žiūri, pamatai sudrįskusį kraiką,
Ant kurio sklypus nuplėstus klestina vėjai,

Kad vienas čia, kito ten nuo togo rūtani lopas.“

Taip pat labai skundus ir būrų apdaras. Štai-
tydami raudame dažnai pamėinimus būrų drabu-
žius. Jie apvirėdę tūnyčiais marškiniiais, midilūnia
ar nulopyta skranda. Pagūndūniais valstiečių apa-
ras - vyžos, autai, medinės klumpės, „blogi ropagai“,
kurie „vandenį nurbia“. Tačiau ne tik trobenai
ir apdaras atrodo parbausetinai. Labai menkas
ir būrų maistas. Jie valgo „kuopas nedarytas“, kram-
to „plėtas menkas“, o kad mimalūnų troškūlį, iš-
klauo su savo jaučiais vandenį nurbia. Ypatinai
sunku pragyventi būrams vasarą, nes visos maisto
atliekos būna jau išbaigusios, todėl būramsten-
ka elgetauti.

Donelaitis parodo mūsų ^{būrų} darbo graukius, su ku-
riais ji tuūnia laukuose. Liaudies kancūz vėis-
dais poetas atskleidė socialinę neteisybę, priespa-
dą, nūrkšūnis feodalinio gyvūmo dūsnis, parodė
pūriastis, žadūnūncias būrdūnūnūnkū neapykau-
tū ponams.

Sunkius, nepakeičiamas darbas, sunki būtis, šiurmus ponų elgenys būruose, nuodina neapykan-
tos jaunosios. Vėlytesnys sąmonėjimas „Metuose“ at-
spindi konkrečiai. Jie tarp savęs kalbasi, kad go-
nams niekas kitas nerūpi, kaip tik šaukai pui-
valgyti ir išnimigoti. Kartais būrai pasako tiesio-
giai „Guk jūs, ponai, mes, būrus, jau taip nustelkimo
kad pasiklaus mums eit veiks žuikeris irgi pelėdas.“
Donelaičio įteikiamai paraišduoja ponus, parodydamas
labai žemą jų moralę. Jis atskleidžia liaudiniai bei
tūno požiūrio į dvarą bruožimą, iš to jaučiame, kad
Donelaitis rūdyje gyvena su būrais, jaučia jų neska-
mes, sunkius darbus, išgyvenimus.

Be viso tamsaus būrus gyvenimo jis atsklei-
džia ir šviesiąją jo pusę. Poetas išaukština būrus
darbą, reiklumą, sątydamas, kad be darbo žmo-
gus negaistuoja. Visa tai mes jaučiame iš mūsų
ir motaikių rudenis bei vasaros darbus parai-
davimo labai graičiai ir spalvingai unprišiamai
šėnapjūtis, mišlavėsi vėisdai. „Štai bausėnau-
mikai visi pulkai suniuko.“

Vėius savo kalbė kitai naujintė sākė

Nėsdams ir kėškubėndams tik bėga, tik bėga...
Donelaitis netiesiogiai smėkia - tūngūnystė, paplėtimų
pūvestimėme darbe.

Panasiojė prasme turi tie vaiėdai, kurie pavo-
do būrus dūangimę. Tai išryškėja tada, kai būrai
muma deklū, pjauna gyvūnius. Tuomet įvėlgiā-
me moralūnų ir dravūnų būrus pasaulį. Retus jų
dūangsmus, prasmingus parliūksmūsimus.

Donelaitio kūrinijė „Metai“ įtvėtinamas liau-
dišumas, priklis jė tradicijos. A Tolminkėmėio
baudėnauimūnų gyvenimę, męstymę Donelaitis steli-
jė 36 metus. Skurdi liaudies būtis, rūpesčiai,
vargai, jaudėno poetę. Jis buvo įprates sūdimi
gyventi su būrais, apmęstyti gyvenimo tikmę, žmonūnų
poriūkus, moralę bei tarpusavio santykius. Taip
pat jis giktai smėki dravūnūnų abėjūngumę
liaudiniai, jų goltėmę, egoizmę. Klėmus H. Don-
elaitio būdo būrai - teimmas ir teisūngumas pa-
dijo mēvėskai ir jaūtrai atvėisduoti baudėnau-
mūnų gyvenimo tikros.

4/4